

PETRA

OBCHOD S CIRKEVNÝMI POTREBAMI
A KNIHKUPECTVO MÁ NA SKLADE:

Veliký sborník (cirkevnoslov.)	45,60
Trebník	22,80
Lidový sborník modliteb a zpěvů (český)	26,60
Pravoslavný katechismus (český a rus.)	9,50
Dr. Kernaševič: Zrovnávacie bohoslovie	25,—
Fencik: Liturgika (rus.)	3,80
Prot. Aleš: Liturgika (česká)	2,85
Patriarcha Alexij: Výbor z díla (český)	10,—
Patriarcha Sergij: O spasení (slov.)	10,—
Metropolita Nikolaj: Výňatok z diela	12,—
Dr. J. Novák: Sociální aspekt pravosl. ethiky	17,—
Prof. Berezovský: Dogmatika (I. a II. diel)	30,—
Prot. Leixner: Všeobecné dějiny církevní	27,—
Metr. Jelevferij: Na Božej nive (slov.)	8,55
Metr. Jelevferij: Na Božej nive (rus.)	7,40
Cirkevné právo	37,—
Homiletika	10,—
Dr. Kačur I.: Stručný prehľad cirkevnej archeológie a vý- tvar. umenia	15,—
Dr. Kačur I.: Stručný prehľad histórie pravoslávnej cirkvi	30,90
Beseda pravoslav. christianina (rus.)	1,90
Dr. Kernaševič: Pastorálka	18,—
Biblické dějiny brož. (čes.)	4,75
Biblické dějiny vázané (čes.)	6,65
Dr. Kernaševič: Všeobecný typikon	16,—

Petra prijíma objednávky na cirkevné kalendáre 1967

OZNÁMENIE:

V skorom čase vyjde z tlače „Praktický trebník“. Jeho cena bude Kčs 40,—. Objednávky prijíma už teraz PETRA — PREŠOV.

Budúce číslo vyjde 10. januára 1967

Vydáva: Pravoslávna cirkev v Československu, Prešov, v CN Bratislava.
Redakcia: Prešov, Slovenskej republiky rád č. 1, tel. 21-16. Vedie red. rada.
Vedúci a zodp. redaktor prof. dr. P. Kernaševič. Technický red.: prot. R. Fe-
renc. Vychádza 12-krát do roka. Tlačia Východoslovenské tlačiarne, n. p.,
Košice, závod Prešov. Ročné predplatné 12 Kčs, jednotlivé číslo 1 Kčs.
Ročné predplatné pre zahraničie: 2 doláre. Rozširuje PNS. Objednávky pri-
jíma každý poštový úrad a doručovateľ. Zahraničnú objednávku treba adre-
sovať: Pošt. novinový úrad, Jindřišská ul. 14, Praha 1. — Povolené Výnosom
MIO č. j. 248/II/2 12-V-52 zo dňa 28. mája 1952. Z-16*61402

ODKAZ SV. CYRILA A METODA

Ročník XII. — Orgán pravoslávnej cirkvi — Číslo 12/1966

Zo života prešovskej eparchie

Archijerejské bohoslužby.

● Dňa 2. X. 1966 konal sa v prešovskom katedrálnom chráme tradičný chrámový sviatok v česť Pokrova B. Matky. Slávnostnú archijerejskú sv. liturgiu slúžil Preosvietený vladyka Nikolaj, biskup prešovský, za spolusluženia d. o. mtr. prot. dr. A. Mihaľova, dekana PBF, d. o. prot. Ľulaja a miestneho duchovného d. o. prot. L. Lizáka. Slávnostnú kázeň predniesol d. o. prot. Ľulaj. Tiež Preosvietený vladyka Nikolaj pozdravil veľký počet veriacich svojimi otcovskými slovami a prosil pre nich veľa lásky a milosti od Matky Božej do ďalších dní ich pozemského života.

● Pravoslávnu farnosť Hostovice v Humenskom okrese navštívil dňa 16. X. t. r. Preosvietený vladyka Nikolaj v sprievode d. o. mtr. prot. P. Spišáka, riaditeľa ER, aby tu odslúžil pri príležitosti chrámového sviatku Pokrovu B. Matky slávnostnú archijerejskú sv. liturgiu, spojenú s vysviackou obnoveného chrámu Božieho. Veľký počet veriacich si vypočul krásnu kázeň Preosv. vladyku Nikolaja o význame sviatku. Preosv. vladyka vyzdvihol aj obetavú prácu správcu farnosti a veriacich pri obnove chrámu. Prítomní veriaci boli tiež svedkami, chirotníci – vysviacky ich rodáka, br. Štefana Pelecha na jereja.

● Dňa 16. X. t. r. d. o. A. Dujčák, správca farnosti z Bodružala a d. o. M. Lazor, správca farnosti z Giraloviec, z poverenia Preosvieteného vladyku Nikolaja vykonali vysviacku obnoveného chrámu Božieho v Míroli (filiálna cirk. obec Pstriny) v okr. Bardejov.

● Preosvietený vladyka Nikolaj navštívil dňa 23. X. t. r. v sprievode d. o. mtr. prot. P. Spišáka farnosť Bajarovce, kde za asistencie duchovných z okolia odslúžil archijerejskú sv. liturgiu. Hlavnú kázeň predniesol d. o. tit. dekan J. Bajcura. Veriacich pozdravil tiež Preosv. vladyka Nikolaj, ktorý sa pochvalne vyjadril o starostlivosti veriacich o chrám Boží i o farskú budovu. Úprimnú vďaku vyslovil Preosv. vladyka aj správcovi miestnej farnosti d. o. Kopčíkovi. Po sv. liturgii Preosv. vladyka vysvätil obnovenú farskú budovu.

● Z poverenia Preosv. vladyku Nikolaja slávnostnú vysviacku obnoveného chrámu v Malej Poľane (filiálna obec Mikovej) vykonali d. o. prot. Ľulaj z Radvane, d. o. prot. Olexa z Čabín a d. o. Svaljavčík z Repejova. Slávnostná vysviacka za prítomnosti veľkého počtu veriacich sa konala dňa 23. X. t. r.

Vysviacka

● Preosv. vladyka Nikolaj, biskup prešovský, vysvätil dňa 12. X. 1966 v kaplnke biskupského úradu v Prešove br. Štefana Pelecha, absolventa PBF na diakona. Na jereja bol vysvätený počas archijerejskej sv. liturgie v Hostoviciciach, okr. Humenné.

Exkardinácia

● D. o. Valent Tkáč, správca farnosti vo Vydráni, okr. Humenné, bol dňom 1. X. 1966 na vlastnú žiadosť exkardinovaný do bratskej michalovskej eparchie.

Vianočné posolstvo

POSVÁTNEJ SYNODY PRAVOSLÁVNEJ CIRKVI V ČESKOSLOVENSKU
VŠETKÉMU DOSTOJNÉMU DUCHOVENSTVU A VERIACIM.

Milí duchovní otcovia, sestry a bratia!

Začiatok výstižného vianočného troparu – oslavnej piesne radostného sviatku „Roždestvo tvoje, Christe, Bože náš vozsija mirovi svet razuma...“ poučuje nás o zjavenej Božej pravde, že predpovedaný Syn Boží, očakávaný Mesiáš a Spasiteľ náš, Hospod Isus Christos sa narodil z Panny (Izaiáš 7, 14), podľa sv. apoštola Pavla, keď prišla plnosť času“ (Gal. 4, 4). Svet v plnosti poznáva Jeho božský pôvod (Iz. 11, 1–2), všemohúcnosť a večné Jeho kráľovstvo (Iz. 9, 6), vyvraždenie betlehenských dietok (Iz 31, 15), Jeho útek do Egypta (Iz 11, 1) a potom pôsobenie a dielo Isusa

Christa medzi ľuďmi, ktoré je pre každého veriaceho jedinečné svojou dôležitosťou — spásanosné.

Človek, ktorý svojvoľne klesol a hriechom sa vzdialil od Boha, nestačil už vlastnou silou pozdvihnúť sa do pôvodného stavu. Všemohúci a milosrdný Pán túto možnosť nám uľahčil tým, že sa sám ponížil „spôsob služobníka prijmúc“ (Fil. 2, 7), vzal na seba ľudskú prirodzenosť, čím sa k človeku nielen priblížil, ale stal sa i človekom a ako Bohočlovek pôsobil na zemi.

Pri každoročnej oslave vianočných sviatkov zmäknú naše srdcia, na chvíľu zabudneme na seba a iste aspoň časť tej veľkej nepomínajúcej Božej lásky pohne aj našou myslou a vidí sa nám, že obdarovaním svojich blízkych a najdrahších sme urobili mnoho pre nich i pre vlastnú spásu. Zabúdame, že by sme mali vo vianočnej nálade žiť neustále, veď aj božský Spasiteľ miloval stále a nikdy sa nepýtal, aký je ten či onen človek, ktorý sa k Nemu o pomoc obrátil. Naopak, vytýkal svojim učeníkom, ak nemohli pre svoju slabú vieru či vôbec nevieru ľuďom pomôcť. Nie je možné zabúdať, že všetci môžeme žiť v jednote s Bohom, že vždy tvoríme jednu rodinu a máme stále povinnosti jeden voči druhému. Nikdy nesmieťme zabúdať na slová božského Pána, že „čokoľvek ste učinili jednému z bratov týchto mojich najmenších, mne ste učinili“ (Mat. 25, 40), alebo naopak, čo sme neurobili, bude sa nám rátať ako dlh. To teda značí, že máme mať svoju vôľu stále usmernenú k dobru a myseľ mať naplnenú ušľachtilými zámermi, srdce potom vždy ochotné k súcitnej a kresťanskej láske.

Oslava vianočných sviatkov vedie tiež k zamysleniu. Čím sú najviac naplnené naše srdcia, ako sa správame ku svojim blízkym, ako prijímame učenie svojho Spasiteľa? Ako často je kalená naša radosť z anjelského zvestovania betlehenským pastierom (Luk. 2, 10–11)? Ako tým trpí celá kresťanská rodina?

Bohužiaľ, už niekoľko rokov sa vedie nespravodlivá a krutá vojna vo Vietname. Koľkokrát sme už pozdvihli hlas proti neľudskosti a uzurpátorstvu a volali spolu s ostatnými veriacimi i neveriacimi celého sveta, aby Američania zastavili neblahú vietnamskú vojnu, ktorou najviac trpia bezbranní, nevinní a slabí, ktorí sú bezmocní proti americkým ozbrojeným votrelcom.

Táto skutočnosť kalí našu vianočnú radosť, znepokojuje naše svedomie, že toľko ľudí hynie od smrtonosných striel aj práve v tomto okamihu, zdanlivo pre nás bezstarostnom a kludnom. Plač, nariekanie, bieda, zúfalstvo vdov, sirôt a invalidov prehlušujú radostnú anjelskú zvesť o sláve na výsostiach a o pokoji na zemi (Luk. 2, 14).

Prajeme Vám všetkým radostné a kludné prežitie sviatkov lás-

ky s prosbou k betlehenskému Dieťatku, aby nás chránilo svojou milosťou a naďalej v nastávajúcom Novom roku usmerňovalo naše rozhodovanie pre blaho našich blízkych, rozkvet našej milovanej vlasti a darovalo svetu trvalý mier a pokoj.

† DOROTEJ, v. r.

metropolita pražský a celého Československa

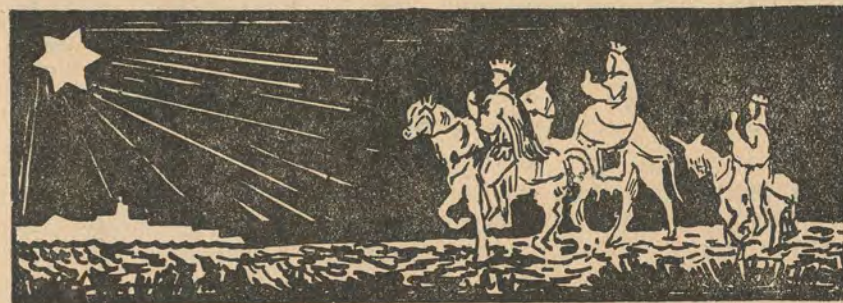
† NIKOLAJ, v. r.

biskup prešovský

† CYRIL, v. r.

biskup michalovský

PRAHA, VIANOCE 1966.

Narodenie Pána nášho Isusa Christa

Slava vo vyšňich Bohu i na zemi mir... Tak spievali anjeli na nebesiach. Nebo, Predvečné Slovo zostúpilo do Betlehema, aby zvestovalo prostým a dobrým pastierom príchod Christov, príchod Božského Dieťaťa, ktoré spasí ľudské pokolenie.

Na počiatku bolo Slovo a Slovo bolo u Boha a Slovo bol Boh (Ján 1, 1), Slovo sa vteľuje, Syn Boží ako Syn človeka sa rodí.

Sláva vo vyšňich Bohu...! Láska Boha Otca zostúpila do Betlehema, do jednej jaskyne, do ktorej pastieri zaháňali svoj dobytok v čase nepohody. — Nebojte sa, pastieri — povedal anjel: zvestujem vám veľkú radosť. Dnes sa vám narodil v meste Dávidovom Spasiteľ, ktorý je Christos. Nájdete Dieťa v plienkach zavité, ležiace v jaslách.

Slava vo vyšňich Bohu i na zemi mir, vo čeloviciach blahovolenije, spieval anjelský sbor na nebesiach v tú slávnú noc narodenia Christa, Syna Božieho. Noc bola tichá, tmavá a tajomná. Len pastierom svietila jasná hviezda nad betlehenskou jaskyňou a označovala tak miesto narodenia Christa, Kráľa slávy. Aká to blahá zvesť

je nám zvestovaná? Aké to svetlo je na nebi? — rozmýšľali pastieri v temrave svätej noci.

Pôjdeme k jaskyni — povedali si.

Vchádzajú do jaskyne a vidia to, čo im zvestoval anjel: Panna neopísateľnej krásy sedí pri jasliach s Dieťaťom a láskyplne sa naňho pozerá. Pri nich stariec Jozef. Pastieri pristúpili a poklonili sa Dieťaťu a Jeho Božskej Matke. Rozpovedali čo videli a počuli od anjelov nebeských o novonarodenom Christu — Spasiteľovi. Potom odišli. A opäť nastala tichá, ničím nerušená a tajomná noc. Svätá noc... Matka Božia sa zahľadela na svoje Dieťa a v duchu si myslela: „Synu môj a Bože môj... ako Ťa budem povíjať, ako kŕmiť, Teba, všetkých sýtiaceho... ako Ťa budem volať, otrokyňa Tvoja... Synu môj, ako Ťa budem nosiť na rukách, Teba, ktorého nosia cherubíni a serafíni...“ Sv. Grigorij Bohoslov hovorí: „Christos sa narodil. Beztelesný sa vtelil. Slovo sa zhmotnilo... neviditeľný sa stáva viditeľným... Syn Boží sa stáva Synom človeka...“

Hľa, prichádzajú traja mudrci a hviezda osvetľuje jaskyňu, ležiace Dieťa — Kráľa a Vladyku neba i zeme. Jozef sa čuduje príchodu mudrcov z ďalekej Perzie. Mudrci sa k zemi klaňajú novonarodenému Kráľovi židovskému a odovzdávajú svoje dary: zlato, kadidlo a myrhu. Rozprávajú podrobne o tom, ako Ho hľadali v Jeruzaleme medzi mudrcami židovskými, ktorí ukázali ako miesto Jeho narodenia Betlehem podľa proroctva proroka Božieho Micheáša (5, 2). Matka Božia si všetky ich slová ukladala vo svojom srdci.

A čo my prinesieme novonarodenému Isusu Christu?

Betlehemi pastieri sa prišli Pánovi pokloniť a preslávili Ho v celej svojej vlasti. Priniesli Mu dary. Evanjelská chudobná vdova venovala chrámu posledné peniaze, ktoré mala a bola Bohom preslávená vo sv. evanjeliu až do našich dní.

Od prvých dní svojho života nás Isus Christos neprestajne vyzýva, aby sme jeden každý z nás priniesli dar: svoje čisté srdce. Ľudí, ktorí prichádzajú k Christovi s čistým srdcom Pán volá blaženými, lebo uvidia Boha, ako Ho videli betlehemi pastieri a mudrci z východu.

Sv. Athanasij Alexandrijský píše: „Slovo sa vtelilo, aby sme sa my obožštili, aby nás učinilo sebe podobnými, urobil nás svojimi synmi, aby synovia ľudskí sa stali synmi Božími skrze Jeho telo, v silu Jeho vtelenia“.

Aké dary prinesieme Christovi? Pán od nás nežiada materiálne dary, zlato, ani kadidlo ani myrhu, On nás vyzýva, aby sme priniesli dary duchovné: vieru, nádej a lásku k novonarodenému...

Zohrejeme svoje čisté srdce, srdce bez zloby, srdce plné lásky, viery a nádeje, že On, Syn Boží zostúpil na zem, vtelil sa a narodil z Prečistej Márie a svoje telo, ktoré sám stvoril i obliekol, vzniesol na kríž vykúpenia, oživil ho svojím vzkriesením a vstúpil znovu na nebesá, kde sedí po pravici Otca, zohrejme svoje srdcia tou radosťou, že vzkriesil i nás k dedičstvu nehynúcemu, svetlému a svätému na nebesiach.

Pokloňme sa novonarodenému Pánovi celým srdcom svojím a prednesme Mu svoje duchovné dary: vieru, nádej a lásku. Spolu s anjelskými sbormi hlasno do celého sveta zaspievajme: Slava vo vyšných Bohu i na zemi mir, vo čelovíciach blahovolenie...

prot. A. Omeljanovič

Najväčšie umenie — žiť

Niektorí z tých, ktorí sa tu zrakom letmo zastavia, sa možno aj začudujú nad takýmto nadpisom. Ako? Žiť? — Umenie?

Serióznejší azda o slovách porozmýšľa. No, možno nájdú sa aj takí, ktorí sa cynicky usklabia, hodia rukou a pomyslia si — hlúposť.

Nie, neodchádzajte! Skúste sa s nami nad tými slovami zamyslieť, trochu o nich pouvažovať. No, vidíte, že vám to ide. Len máličko ste rozmýšľali a už ste prišli na to, že téma nie je na zahodenie. Máte pravdu — ale ako žiť? Aha, uznávate — treba vedieť žiť. Žiť neznamená len poriadne sa „nabažiť“ a naružovo sa vyspať.

Žiť znamená pracovať pre seba, ale aj pre spoločnosť, pre krajší budúci život, pre spoločné blaho prítomné i budúce.

Žiť znamená vzdelávať sa, poznávať a objavovať nové veci.

Žiť, to je nadchýnanie a oduševňovanie sa pre veľké, krásne, šlachetné veci, ideály a ciele. Človek bez ideálov je ako pole bez úrody, ako príbytok bez obyvateľov. Na ceste za vašimi cieľmi bude vám rozum dobrým radcom a vôľa znamenitým pomocníkom. Viesť nás však musí srdce — veľká túžba, svetlý ideál, vidina žiarivého cieľa.

Žiť, to znamená mať dobrý vzťah k ľuďom. Chceme a usilujeme sa byť šťastnými, ale doprajme šťastia aj iným. Nebuďme sebcami a egoistami. Keď naše šťastie prináša iným nešťastie, vzdajme sa ho.

Toto je umenie, najväčšie umenie, ktoré nedosiahne nijaký slávny maliar, sochár, spisovateľ, skladateľ ani básnik svojimi nesmrteľnými dielami, ale môže ho dosiahnuť jednoduchý človek svojím dokonalým životom.

—AL.—

Velká strata

POSMRTNÁ SPOMIENKA NA ZOSNULÉHO VLADYKU METODA (MILLÉHO), BISKUPA MICHALOVSKÉHO.

*„Pamätajte na svojich voďcov, ktorí vám hovorili slovo Božie, a pozorujú, aký bol ich východ, to je koniec ich obcovania, nasledujte takú vieru“
(Žid. 13, 7).*

Dňa 4. októbra 1966 po dlhej a ťažkej chorobe vo veku 83 rokov v prešovskej nemocnici ticho zosnul v Pánu Preosvietení vladyka Metod, biskup michalovský.

Zosnulý Preosvietený vladyka Metod (obč. menom Michal Millý) sa narodil 11. augusta 1884 v Bardejove v rodine živnostníka. Základné vzdelanie nadobudol v cirkevnej škole v Bardejove, stredoškolské vzdelanie ukončil na gymnáziu v Nyíredhaze a teologickú akadémiu absolvoval v Prešove r. 1909. Na kňaza bol vysvätený dr. Jánom Valým, býv. gr. kat. biskupom prešovským, roku 1910. V priebehu svojej kňazskej činnosti účinkoval zosnulý vladyka na farnostiach Šajo Pálfalvy do r. 1911, na farnosti

Velký Lipník do r. 1920, v Jakubanoch do r. 1925. Od r. 1925 znovu účinkoval na farnosti Velký Lipník až do r. 1950.

Zosnulý bol Pánom obdarený mimoriadnymi intelektuálnymi schopnosťami, melodickým hlasom a rečníckym nadaním. Svojím vzorným životom, tichou povahou, otcovskou láskou a svedomitým plnením svojich dušpastierskych povinností získal si lásku, popularitu a dôveru nielen veriacich spomenutých farností, ale aj obyvateľov širokého okolia. Pod jeho vedením na spomenutých farnostiach boli vybudované alebo renovované chrámy, školy a farské budovy.

Za úspešnú dušpastiersku činnosť mu bola udelená vtedajšou eparchiálnou správou hodnosť dekana s poverením spravovania celého vyšnospišského dekanátu. Ministerstvo školstva, vidiac v ňom schopného osvetového pracovníka, menovalo ho roku 1918/1919 ministerským poverencom pre všetky školy v Starolubovnianskom okrese a r. 1919 ho menovalo za ministerského konzultanta pre veci cirkevné a školské na Slovensku. Túto funkciu zastával až do roku 1924.

Keď po oslobodení medzi bývalými gr. kat. duchovnými a veriacimi na východnom Slovensku vzniklo hnutie za zjednotenie s pradedovskou pravoslávnu cirkvou, zosnulý bol medzi prvými uvedomelými gr. kat. duchovnými, ktorí spoločne s veriacimi sa zjednotili s pravoslávnu cirkvou a ešte r. 1950 pred významným historickým Prešovským snemom sa spolu s veriacimi farnosti Velký Lipník zjednotil s pravoslávnu cirkvou.

Za mimoriadne zásluhy vykonané v prospech konsolidácie a pre rozkvet pravoslávnej cirkvi bol povýšený a ustanovený za okresného arcidekana do Bardejova, kde úspešne účinkoval do roku 1953, kedy prijal stav mníšsky s menom Metod a bol povýšený na archimandritu. Na žiadosť vtedajšieho biskupa michalovského, Preosv. vladyku Alexandra, eparchiálne zhromaždenie michalovskej eparchie ho dňa 14. februára 1953 jednohlasne zvolilo ako najvhodnejšieho kandidáta na pomocného biskupa-vikára michalovskej eparchie s titulom biskupa trebišovského. V nedeľu 15. februára v katedrálnom chráme v Michalovciach bol slávnostne vysvätený na biskupa. Vysviacku vykonal J. Bl. Jeľeverij, metropolita pražský a celého Československa za asistencie Preosvieteného vladyku Alexija, biskupa prešovského a Preosv. vladyku Alexandra, biskupa michalovského a za účasti početného duchovenstva a desiatok tisíc veriacich z celého východného Slovenska.

Po smrti vladyku Alexandra eparchiálne zhromaždenie zvolilo dňa 14. apríla 1954 Preosvieteného vladyku Metoda za biskupa michalovského.

Aj v priebehu svojej arcipastierskej činnosti zosnulý sa aktívne podieľal na konsolidácii náboženských pomerov v pravoslávnej cirkvi v obvode michalovskej eparchie. Navštevoval farnosti a pútnické miesta, káže, vysväcuje novokňazov, usiluje sa o dostatok vhodných kandidátov na štúdium bohoslovía, o rozširovanie cirkevnej tlače, o výstavbu a obnovu chrámov...

Aktívne sa podieľal aj na mierovej činnosti, ktorú považuje za veľmi dôležitú povinnosť, vyplývajúcu z učenia Písma svätého. Viackrát zvolal mierové konferencie duchovenstva a laických činiteľov cirkvi, ktorých usmerňoval v mierovej činnosti. Cestuje aj do zahraničia, kde zastupuje pravoslávnu cirkev r. 1954 na intronizácii J. Sv. Cyrila, patriarchu bulharského v Sófii a r. 1956 bol na poradách autokefálnych pravoslávnych cirkví v Moskve.

Posvätná synoda pravoslávnej cirkvi udelila mu za úspešnú prácu pre rozkvet sv. pravoslávia viaceré pochvalné uznania. Okrem iných bol nositeľom Radu sv. Cyrila a Metoda II. stupňa a bol tiež menovaný námestníkom J. Bl. metropolitu pražského a celého Československa.

R. 1960 Preosvietený vladyka Metod ťažko ochorel. V dôsledku svojho zlého zdravotného stavu požiadal o ustanovenie pomocného biskupa-vikára, ktorý by mu vypomáhal v riadení michalovskej eparchie, v čom mu bolo aj vyhovie, keď 3. novembra 1962 eparchiálne zhromaždenie zvolilo za biskupa-vikára archimandritu Metoda (Kančuhu). Po jeho odchode z michalovskej eparchie bol 13. novembra 1965 na návrh Posvätnéj synody eparchiálnym zhromaždením michalovskej eparchie za pomocného biskupa-vikára a za príp. jeho nástupcu zvolený archimandrita Cyril (Mučička).

Odvtedy Preosv. vladyka Metod so svojím pomocníkom, Preosv. vladikom Cyrilom spolupracovali ako dobrý otec s dobrým synom, v láske a porozumení úspešne riadili michalovskú eparchiu.

Dňa 2. septembra 1966 Preosv. vladyka Metod vážne ochorel a pred odchodom na liečenie požiadal Preosv. vladyku Cyrila, aby ho vyspovedal a udelil mu sviatosť sv. prijímania, čo sa aj stalo. Počas liečenia bol vladyka Metod stále pri plnom vedomí, avšak vysoký vek už nedovolil, aby sa uzdravil.

Zpráva o smrti Preosvieteného vladyku Metoda sa rýchlo rozšírila po celom východnom Slovensku. Smutne sa rozoznali zvony a na chrámoch i farských budovách zaviali čierne zástavy. Telo zosnulého arcipastiera bolo oblečené do archijerejského bohoslužobného rúcha a vystavené v prešovskom katedrálnom chráme. V predvečer pohrebu sa pri katafalku striedala čestná stráž štyroch poslucháčov PBF a duchovenstvo prešovskej i michalovskej eparchie striedavo čítalo sv. evanjelium a slúžilo panychídy.

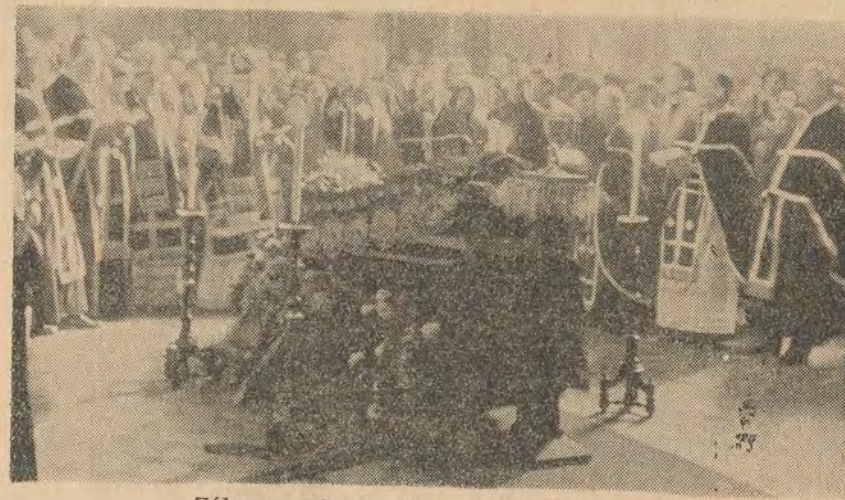
V piatok dňa 7. októbra 1966 sa konal v prešovskom katedrálnom chráme slávnostný pohreb zosnulého vladyku. Chrám sa naplnil veriacimi, duchovenstvom a poslucháčmi PBF. So zosnulým sa prišli rozlúčiť a odprevadiť ho na poslednej ceste jeho najbližší príbuzní, duchovní s veriacimi z Veľkého Lipníka, Jakuban a Bardejova, kde zosnulý v minulosti účinkoval. Na čestných miestach zasadli hostia, predstavitelia štátnej správy a bratských kresťanských cirkví. So zosnulým arcipastierom sa prišiel rozlúčiť aj najvyšší predstaviteľ našej cirkvi J. Bl. Dorotej, metropolita pražský a celého Československa, spolu s Preosvieteným vladikom Nikolajom, biskupom prešovským a Preosvieteným vladikom Cyrilom, biskupom-vikárom michalovskej eparchie. Za olomoucko-brnenskú eparchiu bol prítomný mitr. prot. R. Hoffmann, správca tejto eparchie, za Pravoslávnu bohosloveckú fakultu jej dekan dr. A. Mihaľov, riaditelia a členovia eparchiálnych rád, okresní arcidekani a veľký počet duchovenstva a veriacich michalovskej a prešovskej eparchie.

Samotné pohrebné obrady sa začali o 8. hod. ráno zádušnou archijerejskou sv. liturgiou, ktorú slúžil J. Bl. metropolita Dorotej za spolusluženia Preosv. vladikov Nikolaja a Cyrila, ďalej slúžil mitr. prot. R. Hoffmann, mitr. prot. dr. A. Mihaľov a iní duchovní obidvoch eparchií. Počas Pričastna prehovoril o celoživotnom diele zosnulého Preosv. vladyka jeho najbližší a dlhoročný spolupracovník, riaditeľ ER v Michalovciach, d. o. prot. Mikuláš Ščerbej. V ďalšom priebehu pohrebných obradov boli prednesené viaceré smútočné prejavy.

Preosv. vladyka Cyril vo svojom prejave vyjadril úprimnú vďaku zosnulému vladykovi za jeho otcovskú lásku a sľúbil, že vo svojej arcipastierskej práci bude konať podľa jeho vzoru.

Preosv. vladyka Nikolaj v mene svojom i v mene duchovenstva a veriacich prešovskej eparchie sa rozlúčil so zosnulým a vyslovil úprimnú vďaku za jeho svedomitú prácu na nive Hospodinovej.

D. o. mitr. prot. R. Hoffmann, správca olomoucko-brnenskej eparchie, vo svojom prejave zdôraznil zásluhy zosnulého vladyku o celú našu pravoslávnu cirkev.

Záber z pohrebu Preosv. vladyku Metoda

Za PBF poďakoval jej dekan, mitr. prot. dr. Mihaľov zosnulému za otcovskú starostlivosť, ktorú prejavoval Pravoslávnej bohosloveckej fakulte a jej poslucháčom.

D. o. prot. J. Bokšaj, okresný arcidekan z Trebišova, sa rozlúčil so zosnulým v mene svojom, v mene okr. arcidekanov, duchovenstva i veriacich michalovskej eparchie a d. o. prot. M. Juchnovič prehovoril za seba i za veriacich farnosti Veľký Lipník, kde zosnulý dlhé roky účinkoval.

Záverom prehovoril J. Bl. metropolita Dorotej, ktorý hovoril o zosnulom ako o dobrom arcipastierovi, ktorý pracoval pre slávu Božiu, rozkvet sv. pravoslávnej cirkvi, pre blaho nášho národa a vlasti a pre spásu veriacich i svoju osobnú.

Pred ukončením pohrebných obradov sa rozlúčil so zosnulým d. o. Ctibor Hanzo, senior evanjelickej cirkvi, ktorý poukázal na kresťanské cnosti, ktoré zdobili život zosnulého vladyku.

Všetci rečníci vo svojich prejavoch zdôraznili, že úmrtím Preosvieteného

vladyku Metoda zaznamenala veľkú stratu nielen michalovská eparchia, ale celá pravoslávna cirkev v Československu, lebo zosnulý vladyka bol významným činiteľom národným, kultúrnym a cirkevným, bol „**prikladom verným v slove, obcovaní, v láske, v duchu, vo viere a mravnej čistote**“ (1 Tim. 4, 12).

Telesné pozostatky zosnulého boli uložené na večný odpočinok do krypty pod katedrálom v Prešove.

Nech Pán Boh upokojí dušu zosnulého služobníka svojho vo svojich nebeských príbytkoch.

Vičnaja jemu pamjať i blažený pokoj!

Prot. M. Ščerbej

Nový eparchiálny archijerej michalovskej eparchie

Na základe žiadosti teraz už nebohého Preosvieteného vladyku Metoda, biskupa michalovského, odporúčania Posvätnej synody pravoslávnej cirkvi v Československu ako aj predchádzajúceho súhlasu štátu, zvolilo eparchiálne zhromaždenie michalovskej eparchie na svojom plenárnom zasadnutí 13. XI. 1965 v Michalovciach jednohlasne za biskupa-vikára a súčasne za nástupcu Preosvieteného vladyku Metoda na katedre michalovskej Preosvieteného vladyku **Cyrila (Mučičku)**.

V zmysle horeuvedeného uznesenia eparchiálneho zhromaždenia michalovskej eparchie, Posvätnej synody pravoslávnej cirkvi a na základe predchádzajúceho súhlasu štátu dňom úmrtia Preosvieteného vladyku Metoda (Millého), biskupa michalovského, t. j. **dňom 4. októbra 1966, automaticky nastúpil do funkcie biskupa michalovského Preosvietený vladyka Cyril, doterajší biskup-vikár.**

Nového eparchiálneho archijereja michalovského, Preosvieteného vladyku **Cyrila**, biskupa michalovského, srdečne pozdravujeme a prajeme mu v jeho arcipastierskej činnosti veľa zdravia, úspechov a hojného Božieho požehnania.

Eparchiálna rada pravoslávnej cirkvi v Michalovciach.

Preosv. vladyka Cyril, biskup michalovský

Nedela pred narodením Isusa Christa

Ostrov sv. Heleny, na ktorom dožíval svoje posledné roky života Napoleon, bol kedysi neobývaný. Celý ostrov bol pokrytý hustou, vysokou a suchou trávou. Zem slnko vypálilo tak, že sa tam nič nerodilo. V suchej tráve živorilo množstvo jedovatého hmyzu a hadov.

Preds sa však našiel istý cestovateľ, ktorý zavítal na tento ostrov. Než sa utáboril, založil na niekoľkých miestach oheň. O niekoľko minút vzplnuli vyschnuté trávy a ostrov bol v plameňoch. Cestovateľ rýchlo odplával. Oheň sa na ostrove držal dlho. Po čase sa cestovateľ vracia späť na ostrov a vidí, že ostrov je čistý. V ohni zhoreli hady, jedovatý hmyz. Cestovateľ doviezol na ostrov všelijaké náradie, zem dal porať a osiať. A skutočne, na zemi kedysi neobývateľnej sa usadili ľudia a táto zem sa stala pre nich matkou živiteľkou.

Podobný stav, ako na spomínanom ostrove pred príchodom cestovateľa, panoval medzi ľudstvom pred príchodom Spasiteľa nášho Isusa. Ľudstvo kráčalo k mravnej katastrofe. Každým dňom sa očakávalo, kedy príde niekto, kto by úpadku zabránil. Len si spomeňme na potopu sveta, koľko ľudí zahynulo pre svoje hriechy. Tieto hriechy sa rozrástli do takých rozmerov a do takej šírky, že dobro už na svete nemalo miesta. Ľudia sa viac podobali jedovatým muchám a hadom na ostrove, ako skutočným ľuďom. Darmo Boh posielal svojich prorokov a učiteľov. Posielal aj ťažké tresty, ako napr. potrestal Sodomu a Gomoru. Zoslal ohnivý dážď a zničil všetko, starých i mladých, ich majetok i hriech, ale najťažší trest bol ten, že ľudia hynuli duchovne a dostávali sa do večného zatratenia.

Vieme tiež, koľkokrát židovský národ sa odvrátil od svojho pravého Boha, napriek tomu, že bol vyvoleným národom, ale aj tak si hľadal rôzne modly. Keď bol Mojžiš po štyridsať dní a nocí na hore Sinaj, kde dostal Desatoro a keď sa ho Židia už nemohli dočkať, ihneď si začali šepkať: že keď sa Mojžiš nevráti, ako že ostanú bez boha a zlaté teľa hneď bolo hotové.

Teda pred príchodom Isusa Christa sa páchali ťažké hriechy a priestupky. Ľudia kupčili so svojimi telami, otrokári predávali svojich otrokov. Človek bol človeku vlkom, nepoznal súcit ani lásku. V rodinách vládol nemravný život, stačila malá nehoda medzi manželmi a muž mohol prepustiť svoju manželku a vziať si inú. Práve preto bolo veľa pobehlíc, ako o tom svedčí i Písmo sväté (Mária Magdaléna, Mária Egyptská).

Za takéhoto neblahého stavu musel prísť „Človek“, ktorý by svojou mocou a svojím príchodom napravil ľudské pokolenie. A naozaj prišiel. Je to sám Syn Boží, druhá osoba sv. Trojice, ktorý prišiel ako skutočný človek a skutočný Boh, aby tak ako človek ukázal vlastným príkladom, ako máme žiť — a ako Boh nás vykúpil z toho stavu beznádeje a postavil nás na ozajstnú výšku ľudskej dôstojnosti a daroval nám po smrti večnú blaženosť.

Prišiel ako cestovateľ, aby vlastnou krvou vypálil z našich sŕdc všetko zlo, jedovaté hriechy, aby naše duše zúrodnil, aby prinášali bohatú úrodu a stali sa príbytkom Ducha svätého.

Preto i my, keď máme na svedomí hriech, keď je naša duša znečistená zlým skutkom, vpusťme do našich duší Božského Spasiteľa, aby ohňom lásky vypálil všetko nečisté a mrzké, z našich duší aby urobil duše úrodné na milosrdenstvo, lásku a oddanosť k Bohu a bližným, aby z našich sŕdc vychádzalo len dobro. Takto očistení pristúpime k štedrovecernému stolu v radosť a spokojnosť duševnej, s Božím požehnaním. **Michal Bega, duchovný**

● *Zlých anjelov potrestal Boh tým, že ich navždy zavrhol (Luk. 10, 18)), ale anjelov, ktorí zostali dobrými, odmenil večnou blaženosťou.*

● *Apoštol Pavel hovorí, že sa rozsiera (t. j. pochováva) telo porušiteľné, nepekne, choré a prirodzené, ale že vstane telo neporušiteľné, slávne, mocné a duchovné (1. Kor. 15, 42–44).*

Svätiteľ Nikolaj

Celý kresťanský svet oslavuje a uctieva svätiteľa Christovho Nikolaja, veľkého a zázračného divotvorcu. Medzi pravoslávnyimi kresťanmi sa jeho pamiatka zvlášť uctieva. Veľa chrámov a prestolov je zasvätených sv. Nikolajovi. Kto nemá príbuzného alebo blízkeho človeka, ktorý by sa nevolal Nikolaj? Sv. Nikolaja poznajú nielen národy pravoslávne, ale aj nepravoslávne a vyzývajú jeho meno v biede a starostiach.

Sv. Nikolaja vyzývajú, a on — milostivý — neodmieta ľudské prosby: so všetkými má súcit, každému pomáha. Ak by sa niekto spýtal, prečo ho tak uctieva ľudia na celom svete, stačilo by povedať: veriaci ho uctieva, lebo je milosrdný, lebo na nikoho nezabúda, ľúbi pravoslávnych i nepravoslávnych, všetkým pomáha a pôsobí dobro. Hľa, v čom spočíva tajomstvo jeho slávy. Kto vyráta všetky jeho zázračné dobré skutky? Kto ich opíše? Niet pochyb, že dnes, v deň jeho pamiatky, všetci pravoslávni na svete, v každom národe, v každom meste svätia jeho pamiatku, jeho sviatok, spievajú mu oslavné piesne. Nech aj na nebi všetci blažení spievajú s nami a oslavujú jeho cnosti.

Zo všetkých cností sv. Nikolaj sa najviac preslávil milosrdenstvomä. Milosrdenstvo — to je tá svätá cnosť, ktorá urobila meno svätiteľa Nikolaja presláveným na celom svete. Milosrdenstvo, súcitná láska k bližným, to je jediný prostriedok, ktorý nás môže duchovne spojiť so svätiteľom Nikolajom. Veľkú silu má táto bohumilá cnosť. Obmäkčuje naše srdcia, zohrieva ich

blahodarným teplom. Čím viac sa budeme usilovať robiť dobro bližnému, nie pre vlastnú slávu, nie pre zisk alebo iné pozemské výhody, ale v mene prikázania Christovho o láske k bližnému, v mene humánneho vzťahu k človeku, tým viac srdce naše bude milovať toto dobro a naša duša bude po milosrdenstve túžiť tak, ako hladujúci túži po pokrme. Naviac budeme cítiť v našich srdciach slasť cností, hoci by sme podľa kresťanskej pokory si ani neželali túto slasť ani ju nevyhľadávali. A tak kresťan, túžiaci po dobre, spočiatku ani nebadajúc, kam kráča, v mene prikázania Christovho pomaly si osvojí duševnú potrebu činiť dobro a bude sa čudovať: ako to, že skôr mohol ľahostajne chodiť okolo bližného, ktorý potreboval pomoc. Milosrdenstvo, súcitná láska, tieto vlastnosti robia našu vieru živou, spásnou a učia nás aj iným cnostiam: modlitbe, lebo vo všetkom potrebujeme pomoc Božiu, pokore a trpezlivosti, lebo len týmito cnosťami sa uskutočňuje pravé kresťanské milosrdenstvo. Milosrdenstvo nás učí pôstu a zdržanlivosti, čistote a panenstvu, lebo svedomie od kresťana vyžaduje čistotu, aby mu mohlo byť dôstojnou zbraňou Božej múdrosti.

Prikázanie o milosrdenstve je široké: navštevovať chorého, tešiť zarmúteného, modliť sa s plačúcim. Je obtiažne plniť toto prikázanie, ale stačí chcieť celým srdcom a Boh pomôže uskutočniť akt milosrdenstva.

Slová učia a príklady tiahnu. I príklad svätiteľa Nikolaja nás neodolateľne priťahuje k nasledovaniu na ceste k večnému životu práve jeho cestou, lebo jeho cesta — láska k Bohu a láska k bližnému, ktorou po celý svoj život kráčaľ, to je tá Pánom zasľúbená cesta spásy našich duší.

V deň sviatku sv. Nikolaja pomodlíme sa spoločne s tými kresťanmi, ktorí nosia meno sluhu Božieho Nikolaja. Modlitbu zakončíme mnoholitstviem pre všetkých Nikolajov a zažehláme im dobrý, bohumilý život, vedúci ku spásе i k blahu našej spoločnosti.

† Cyril, biskup michalovský.

Predvianočné nádeje

Srdečne Vás, milí čitatelia, pozdravujeme v čase predvianočnom! Predvianočný čas — to je očakávanie Christa, príprava na Jeho privítanie. V tomto čase očakávame Jeho príchod. Nečakáme Ho nečinne, zložíac ruky do lona, ale čakáme Ho s horúcou dušou a srdcom, lebo vieme, že dobro treba len očakávať, ale ho treba aj robiť. Ten krásny svet, po ktorom neustále túžime, si musíme sami stvoriť, sami sa oňho usilovať! Taký svet ešte nie je hotový, nech pod ním rozumieme svet vnútorný alebo vonkajší. Koľko bied a slabostí je ešte vo vnútornom svete, koľko nedostatkov vo vonkajšom! Ale len volajú za predvianočným časom oba biedne, nešťastné svety, ako sa modlia: „da priidet carstviye tvoje.“ Hľa, najkrajšia prosba modlitby „Otče náš“. Chlieb, Bože, a Tvoje kráľovstvo daj nám a viac pravdy, mieru a útechy! Po tejto prosbe predvianočných nádejí túžia všetci

Iudia, bez rozdielu farby pleti, národnosti, či náboženstva: krajší svet — to je túžba každého.

My, kresťania si na ceste našich snáh svietime na cestu svetlom Christovým. Toto svetlo nikdy nezhasíme. Svietime si ním preto, aby sme mohli pracovať, prekypovať vierou, rozumom a ochotou. Áno, zvlášť podčiarkujem ochotu, lebo ochota k činnosti vyplýva z našej predvianočnej nádeje. Lebo predvianočný čas je naplnený nádejou, ktorú Christos budí v dušiach. My tú nádej potrebujeme, aby sme v neprijemnostiach a slabosti, utrpení a pochybách boli pevní a neoslabli v boji so zlom. Avšak ani tu nečakáme viac než je možné. Tak, ako od svetla samotného ešte nezanikne noc, ani nádejou neprestane jestvovať bieda: medzi nami ďalej budú žiť chudobní, chorí sa nádejou nevyliečia. Aj my sami, hoci aj posilnení tým, že chodíme po správnej ceste, ešte nedôjdeme k cieľu. Hoci aj chodíme so svetlom v ruke a nádejou v srdci, sme len na ceste a na nej aj ostávame.

To si treba dobre zapamätať a nezabúdať na našu nepripravenosť. Stáva sa tiež, že si človek vyčíta, že nemohol urobiť to alebo ono. Takému človeku treba pripomenúť vianočné ovzdušie. Keď sa nám nepodarila jedna práca, podari sa druhá. Hoci by sa nič nepodarilo, ani vtedy nestrácajme nádej, že bude dobre a že azda aj za neúspechy nás Pán niekedy odmení. Hľa, predvianočná nádej kľučí v našich srdciach a sľubuje novú jar.

Preto vpred, do usilovnej práce! V práci nech nás neznepokojujú myšlienky na únavu a namiesto predvianočného úsilia nesmieme duševne zaspať! Veď sme Božie dietky, v ktorých aj v zime žije večná jar, Božie dietky, ktoré neochvejne kráčajú za Christom. Ešte sme k Nemu nedošli, ale približujeme sa k Nemu natoľko, nakoľko žijeme podľa Neho a nakoľko všetko v Jeho mene znášame.

Žiť podľa Jeho vzoru značí kráčať k Nemu. To je náš predvianočný cieľ.

L. Radvanský

Sv. prvomučeník Štefan

Jedným z najpresvedčivejších dôkazov správnosti Christovho učenia a najefektívnejším prejavom lásky k Isusu Christu je mučeníctvo. Prvým mučovníkom cirkvi Christovej je sv. Štefan. Odkiaľ pochádzali a kto vlastne boli jeho rodičia, to nevieme. Vieme len, že on sám bol žiakom slávneho rabína Gamalea a bol všetkými vážený pre svoju učenosť a nadanie.

Keď v cirkvi jeruzalemskej medzi kresťanmi hovoriacimi hebrejsky a grécky vznikli spory o zdanlivej nespravodlivosti v rozdeľovaní almužny, apoštolovia pre tento cieľ vybrali sedem diakonov, medzi ktorými bol na prvom mieste bol sv. Štefan „I vybrali Štefana, muža naplneného vierou a Duchom svätým“ (Skut. 6, 5) a sv. Štefan „súc plný viery a moci, činil divy a zázraky v Iudu“ (Skut. 6, 8).

Neobyčajný elán sv. Štefana čoskoro vzbudil závisť a nenávisť jeruzalemských židov. Spočiatku sa usilovali premôcť ho v učenej dišputácii, avšak nemohli obstáť pred múdrosťou Ducha svätého, ktorá z neho hovorila. Vtedy začali rozširovať medzi ľudom ohovárky proti sv. Štefanovi, že sa rúha Bohu a huckali ľud proti nemu. Napokon sa im podarilo obžalovať ho pred židovskou radou. Sv. Štefan veľmi kludne, ale nebojáčne dokázal v podivuhodnej obhajovacej reči správnosť kresťanského učenia. Židia ho chceli prekričať, zapchávali si uši, napokon ho v zúrivosti vyvliekli za mesto a tam ho ukameňovali. V jeho veľkom utrpení ho nezvyčajným spôsobom utešil Isus Christos. Spasiteľ sa mu zjavil v oblakoch a sv. Štefan skríkol: „Aj, vidím nebesia otvorené a Syna človeka, stojaceho po pravici Otca“ (Skut. 7, 56). Jeho posledné slová boli: „Pane, nepokladaj im to za hriech“ (Skut. 7, 60).

Sv. Štefan študoval učenie Isusa Christa, študoval proroctvá a na svoje veľké začudovanie všade nachádzal jasnú pravdu, že Isus Christos nie je nik iný, než zaslúbený Mesiáš. Jeho krajanovia mu odporovali, ale tichý život Christov, Jeho učenie, prijatie učeníkov, utešovanie smútiacich, zázraky v prírode i na ľuďoch, toto všetko hovorilo o úplne inom, než to, čo hlásali Jeho protivníci. Videl ukrižovaného Christa, o Jeho vzkriesení počul a prostých rybárov počul rozprávať rôznymi jazykmi. Takto sa znovu a znovu presvedčoval, že Isus Christos je pravý Mesiáš. Pravdu nájde len ten, kto ju hľadá.

Rozmýšľame o prekrásnych enostiach, ktoré zdobili mladého arcidiakona Štefana. Jeho vrodené nadanie a vrodená múdrosť boli umocnené nadprirodzeným osvetlením a mnohými darmi, takže bol „plný premúdrosti a Ducha svätého“. Jeho charakter v sebe spájal veľkú pokoru a lásku s neochvejnou mužnosťou. O jeho miernosti a láske svedčí to, že bol vybraný k povinnosti, kde bolo treba veľa trpezlivosti. Všetky jeho enosti a celá jeho veľkosť sa skladá z jeho silnej a horúcej lásky k Isusu Christu.

Podme jeho stopami. Nasledujme ho v jeho tvrdej viere a horúcej láske k Spasiteľovi. Vtedy budeme presvedčení, že i my zdedíme to miesto večnej radosti, kam odišiel sv. Štefan a ktoré videl ešte pri kameňovaní: „Ani oko nevidelo a ucho nepočulo ani srdce ľudské netušilo, čo pripravil Boh tým, ktorí ho milujú“.

Prot. V. Ďulaj

O sv. Liturgii

PREMENENIE CEZ
„MODLITBU SLOVA“ A
PRIJÍMANIE.

LITURGIA V III. STOROČÍ

Predmetom doterajšieho pojednávania o vývoji sv. Liturgie boli svedectvá starokresťanských spisovateľov o eucharistii a iných bohoslužobných úkonoch, pochádzajúcich od apoštolských mužov. Na základe toho, čo už bolo povedané, môže sa iba toľko konštatovať, že sa nevie o nejakom zapísanom „čine“ (poriadku) liturgie, či anafory z doby prvých dvoch storočí. Túto skutočnosť treba odôvodniť tým, že spomenutá doba nosila charakter charizmatický, čo už bolo povedané a taktiež z príčin neodhaľovania tajomstva bohoslužieb neveriacim. Viac menej podrobné zprávy o postupe, „čine“ eucharistickej bohoslužby môžeme nájsť v dielach sv. otcov a učiteľov cirkvi z konca IV. storočia (sv. Cyril Jeruzalemský, Vasil Veľký a Ján Zlatoústý).

Okolo IV. až V. storočia alebo o niečo pozdejšie môže sa už hovoriť aj o určitých typoch a skupinách eucharistických modlitieb. Od tej doby môže sa započať so základným bádaním liturgického materiálu a systemizácie ojedinelých typov a skupín. Tu máme možnosť z oblasti predpokladov vstúpiť na cestu skúmania faktov, zrovnávania rukopisov, určenia chronologických detailov atď. No do tých čias bádateľ zostáva tak či onak skoro bezbranným pred celým radom nejasností a sporných otázok.

Napokon môže sa povedať, že už aj v tretom storočí môžu sa nájsť v liturgickom materiáli tohto obdobia vážne pokyny. Nedávno bol nájdený pamätník veľmi zaujímavý pre štúdium liturgických otázok. Je to jedno z diel sv. Ipolita Rímskeho spolu s pamätníkmi tzv. apoštolského podania a niektoré iné dokumenty (egyptský alebo tzv. oxfordský papyrus).

Tento dokument pomohol riešiť jednu z hlavných otázok, týkajúcich sa eucharistie, a to jestvovania epiklezy (privolávania sv. Ducha) počas prvých troch storočí. Podľa neho „Apoštolské podanie“ sv. Ippolita obsahuje celý postup („čin“) eucharistickej modlitby, v ktorom sa nachádza aj táto modlitba: „Aj my Ťa prosíme poslať Ducha Tvojho Svätého, na obetovanie svätej Cirkvi, zbierajúc všetkých v jedno, prijímajúc sväté dary pre naplnenie Ducha svätého, pre upevnenie viery a pravdy...“ Z tejto modlitby, ako aj z predchádzajúcich, je vidieť, že obsahuje epiklezu svätého Ducha.

LITURGIA VO IV. STOROČÍ

Pre výskum vývoja sv. liturgie situácia sa tu zlepšuje od polovice IV. storočia. Túto priaznivú okolnosť vytvorila tá skutočnosť, že sa zjavili veľmi cenné a autoritatívne svedectvá tej doby veľkých cirkevných spisovateľov, ako sv. Cyrila Jeruzalemského a Jána Zlatoústeho. Z rôznych diel týchto spisovateľov dá sa zostaviť celkom uspokojujúca predstava o eucharistickej liturgii — bohoslužobnom poriadku toho času, ktorá by bola asi takto:

Liturgia ohlásených (katechumenov):

Cítanie sv. Písma:

Kňaz vystupuje na trón a hovorí: „Pokoľ všetkým“.

Veriaci: „I duchu tvojom“.

Čítajúci Prorok: „Tak hovorí Hospodin“.

Čítajúci Apoštol: „Zjavila sa milosť Božia“... atď a číta sa list k Titu...

Kantor spieva a ostatní počúvajú.

Evanjelium,

Kazateľ: „Pokoľ všetkým“.

Veriaci: „I duchu tvojom“.

Liturgia ohlásených končí sa týmto spôsobom:

Ohlásení ležia na zemi a diakon hovorí: „Pomodlime sa horľivo o ohlásených“ a pokračuje liturgia ohlásených, ktorá sa končí takto:

Diakon: „Pomodlime sa horľivo o kajúciach sa“.

Lud: „Hospodine, zmiluj sa“.

Kňaz: „Pokoľ všetkým“.

Veriaci: „I duchu tvojom“.

Diakon: „Všetci tí, ktorí činíte pokánie, vzdialte sa“.

(pokračovanie)

Zo života svätých

PRVÉHO DECEMBRA SPOMÍNAME PAMIATKU SV. PROROKA NAUMA. Pochádzal z pokolenia Šimonovho z mesta Elkesema, ktoré leží na druhej strane Jordánu. Žil okolo roku 700 pred Christom, t. j. v druhej polovici panovania Ezechiášovho. Predpovedal zánik Ninevie, lebo jej obyvatelia sa nechceli kajať. Napísal knihu, ktorú venoval prorocku o zániku Ninevie a asýrskeho kráľovstva.

Na ten istý deň pripadá aj pamiatka SV. FILARETA MILOSTIVÉHO. Pochádzal z obce Amnie v Paflagonii. Spočiatku bol veľmi bohatým človekom, avšak rozdával mnohým materiálnu pomoc, zostal napokon sám bez prostriedkov. Nezľakol sa však toho, že schudobnel, ale naopak, pamätajúc na slová Spasiteľa, ktoré boli prednesené v kázni na hore „...BLAŽENÍ MILOSTIVÍ JAKO TIJI POMOĽOVANÍ BUDUT...“ rozdával aj naďalej chudobným, nevšímajúc si nespokojnosť svojej ženy a detí. V jeho životopise sa okrem iného hovorí, že raz, keď oral na poli, pristúpil k nemu jeden človek a sťažoval sa, že stratil vola. Filaret sa nad ním zľutoval a dal mu svojho. Tak isto daroval aj druhého vola i koňa. Inému človeku dal teliatko a keď toto veľmi bučalo za svojou matkou, zavolať toho človeka naspäť a dal mu aj kravu. Takto ostal bez majetku v prázdnom dome, keďže všetko rozdal chudobným. Dúfal v Pána Boha a nesklamal sa v Božej milosti.

V tej dobe panovala cisárovná Irena so svojim mladým synom Konštantínom. Podľa vtedajšieho zvyku cisárovná poslala posolov po celej krajine, aby našli najpeknějšíu a najšľachetnějšíu nevestu pre jej syna. Božou proz-

reteľnosťou poslovia cisárovnej Ireny prišli práve do Filaretovho domu, kde chceli prenocovať. Tu uvideli Filaretovu krásnu vnučku Máriu a vzali ju so sebou do cisárskeho paláca. Cisárovi sa zapáčila dievčina a zosobášil sa s ňou. Filaret sa po svadbe presťahoval so svojou rodinou do Carihradu, kde ho cisár obdaroval veľkým bohatstvom. Filaret však naďalej pokračoval vo svojej šľachetnej činnosti a rozdával ešte viac než predtým všetkým, ktorí to potrebovali. Jedného dňa poprosil ženu a deti, aby pripravili veľkú hostinu, že „poprosí Cisára a Pána s Jeho veľmožmi na túto hostinu“. V domnienke, že starček chce naozaj pohostiť cisára a jeho veľmožov, manželka a deti pripravili čo najlepšiu hostinu. Kým ešte doma pripravovali hostinu, Filaret vyšiel na ulicu a volal všetkých žobrákov a úbožiacov, ktorí trpeli nejakou telesnou vadou, aby vstúpili do jeho domu na hostinu. Posadil ich za stôl a žene a deťom prikázal, aby ich obsluhovali. Na konci hostiny dal každému jeden zlatník, poučujúce deti, ako treba obdarovávať chudobných.

V deväťdesiatich rokoch svojho života pozval všetky svoje deti k sebe, pozhliadol im, prihovárал sa k nim, poučujúce ich, ako majú žiť a chrániť Boží zákon. Nakoniec, podobne ako niekedy praotec Jakub, predpovedal každému z nich jeho budúci život. Potom sa dal odviezť do kláštora v Rudolfii, kde ticho odovzdal dušu svojmu Pánu Bohu. Zomrel r. 797.

Vianočná úvaha

ce, aby ten sviatok, či udalosť vyzneli čo najkrajšie.

Jedným takýmto zvlášť slávnym sviatkom je Narodenie Pána nášho Isusa Christa — Vianoce. Vianoce — sviatky pokoja a radosti. Často sú označované aj ako rodinné sviatky. Veď na tieto dni sa deti schádzajú k rodičom, rodičia prichádzajú k deťom, schádzajú sa príbuzní, aby si pohovorili, potešili sa vzájomne a spoločne oslávili novonarodeného Spasiteľa. Niet sa preto čomu čudovať, že na tieto sviatky sa konajú tak veľké prípravy. Hoci je vonku zima, sneh prikrýva všetko živé, predsa ruch priprav neutícha. Chlapci, tí už robia vonku hrubšie práce a naše ženy majú zase kopu práce doma. Upratujú, čistia, varia, pečú, len aby tá štedrovečerná večera bola čo najlepšia, najkrajšia a najbohatšia. Tradičné štedrovečerné pôstne jedlá (bobaľky, ryby, hubové polievky, niekde až 7—10 druhov jedál) majú zvláštnu chuť i vôňu. Sú príznačnejšie, chutnejšie, ako po iných dňoch. U ľudí je zaužívané príslovie, že

Keď sa blíži nejaký významný deň, alebo mimoriadna udalosť, stretávame sa s nevšednou aktivitou ľudí. Jedni čistia svoje domy, iní uli-

vianočný peceň chleba, hoci je z jednej pece a od jednej gazdinej je najchutnejší.

Avšak Spasiteľ náš Isus Christos nám hovoril, že človek sa živi nielen chlebom, ale aj slovom Božím. Tohto si je vedomá sv. cirkev a svojich veriacich pred týmto sviatkom nabáda k duchovnej príprave a dôstojnej oslave Narodenia Spasiteľa. Touto prípravou je sv. pôst.

Sv. pôst začína 15. novembra. Odvtedy utícha hudba, spev a veselost, ale aj cirkevné obrady a modlitby nám pripomínajú blízkosť vianoc. Sv. spoveď, sv. prijímanie, zvýšená skromnosť a lepšie plnenie náboženských povinností, to je ten ruch, tá príprava okolo sviatkov. Čistíme svoje duchovné príbytky – srdcia, aby v deň príchodu Pána boli čo najčistejšie a najbohatšie na duchovné poklady. Na ceste duchovných priprav máme veľa povzbudení a príkladov z ľudí, ktorí už dosiahli veľkých duchovných hodnôt. Sv. cirkev počas vianočného pôstu spomína pamiatku sv. Nikolaja, život ktorého je príkladom vysoko duchovného života. Sv. Nikolaj ukázal, ako máme uplatňovať zásady lásky, štedrosti, pokoja, viery a milosrdenstva.

Prípravu, či už duchovnú, alebo svetskú, vyvrcholia večer, ktorý sa volá „štedrým“. Tu končia prípravy a začína sa radosť. Mráz štipe uší, nikomu to však neprekáža, aby sa na štedrý večer neumyl v studenej vode pri potoku. Túto obyčaj sa patrí dodržať. Stmieva sa a domce jeden za druhým zažiaria do tmy. Otec zasadá na čelné miesto, modlí sa, vinšuje a teší sa, že sa aspoň raz v roku zišla celá rodina.

Keď som hovoril, že pri štedrovečernom stole sa stretáva celá rodina, sám som sa nad tými slovami zamyslel. Sú prípady, že rodičia nemôžu prísť k deťom, deti k rodičom a pod. Dôvodom býva nepretržitá práca, choroba a iné. V takomto prípade, aby ten duch lásky a radosti sa udržal, potešujú sa vzájom-

ne listom, darčekom. Sú však aj takí ľudia, ktorí nepatria ani do jednej zo spomínaných skupín, a predsa pri štedrovečernej večeri nie sú medzi svojimi, majú smútok v očiach. O nich som raz v televízii počúval reláciu „Neplačte, mamka...“ Bol to veľmi citlivý rozhovor televíznych redaktorov s ľuďmi, ktorých životný osud zaviedol do Domu dôchodcov. Rozprávali... Ano! Snaha a ochota televíznych redaktorov tu bola, lenže ako zapustí korene, to už závisí na tých, ku ktorým výzva smerovala. Namiesto toho, aby tito rodičia žili radosťou zo svojich detí, aby s nimi sedeli spoločne pri štedrovečernom stole, sú od nich vzdialení. Deti nedali svoju odmenu rodičom za ich starostlivosť a výchovu. V domove dôchodcov majú všetko. Vďaka ich detí im však nik nenahradí. A tá neprichádza ani teraz, keď sú sviatky pokoja a mieru, čas radosti a veselosti. Osudy týchto ľudí strpčuje honba mladých za bohatstvom tohto sveta. Pokiaľ starčekovia a starénky mali peniaze, všetko bolo dobré. Každý ich chcel a volal k sebe. Boli pre každého najlepši. Len čo sa však tieto peniaze dostali do rúk mladých, prestali sa tito o starých ľuďoch starať a viac nemali pre nich miesta. V Dome dôchodcov svoj kútik našli, ale je cudzí.

Tu mi prichádza na um ešte rozprávanie starého kňaza: „Pochovával som matku, nad ktorou plakali zapotrebené deti. Z ich plaču bolo vidieť, že matku mali veľmi radi. Keď však hrobári spúšťali rakvu do hrobu, vyšmykol sa jednému hrobárovi motúz, rakva sa otvorila a z nej sa vyšmyklo holé mŕtve telo matky.“ Takáto bola falošná láska detí, ktoré navonok nariekali nad matkou, ale v skutočnosti čakali len aby čím skôr bola pochovaná. Nedopriali jej ani posledné oblečenie, chceli ju pochovať holú. Je to prejav najväčšej neúcty a skúposti. Avšak Pán Boh cez nešikovnosť hrobára odkryl pred ľuďmi falošnosť detí. Proti takejto

falošnosti nám apoštol Ján píše: „Dietky moje, nemilujte slovom, ani jazykom, ale skutkom a pravdou!“ (1 Ján 3, 18).

Pouvažujme všetci spoločne nad svojím spôsobom života, či sme niekomu neukrivilí, či žijeme ako kresťania a či máme svojich rodičov v úcte. Teraz je na to najlepší čas.

Veď Spasiteľ nám nesie mier a pokoj. Spreádzajú Ho anjeli s piesňou: „Sláva na výsostiach Bohu...“ Nech táto pieseň znie v našich myšliach po celý náš život. Vianočnú náladu prenese na celý rok, práve tak ako lásku k našim rodičom.

Pavol Dancák, duchovný.

Staré zaniká, nové sa rodí...

Taký je naozaj zákon Božej prírody. Staré musí zaniknúť, nové sa prediera na svet. Tomuto zákonu vždy najlepšie rozumieme vtedy, keď sa starý rok pomaly končí a my sa pripravujeme privítať nový, keď sa ďalšia stránka životnej knihy obracia a mizne v nenávratnej minulosti, kým stránka novej dominuje veľký otáznik. Čo nám nový rok prinesie, čím nás obdaruje Všemohúci, akými cestami povedie naše kroky? To je otázka každého jednotlivca, ale z jednotlivcov sa skladá národ, z národov ľudstvo tejto planéty. Otázka má teda znieť: čo v novom roku čaká nás všetkých?

Starým, prastarým zvykom človeka bolo, skôr než sa vydal na cestu, obzrieť sa ešte raz naspäť, rozlúčiť sa pohľadom so svojim rodným domom. Patrí sa aj nám, kresťanom, ešte raz sa na sklonku starého roku pozrieť späť, pripomenúť si dni už prežitých, spomenúť na chvíle minulé. Či nepatrí sa v prvom rade poďakovať Pánu Bohu za všetko, čím nás obdaroval v starom roku, aké pekné chvíle nám dal prežiť? Veď kto nám posielal počas celého roku blahodarné teplé lúče slnečné i životodarné dažde na naše polia, lúky a háje, kto nám daroval plný stôl, kto nám daroval kľudné dni i noci, odpočinok i istotu, že túto noc nenaruší siréna, vyzývajúca k záchrane holého života, ohrozeného nepriateľmi mieru? Jedine náš Stvoriteľ. Veď On je vzkriesenie i život, On je láska a mier! On prvý odsúdil krivprelievanie, keď povedal apoštolovi Petrovi, ktorý Ho chcel brániť pred nepriateľom: „Skry meč do pochvy, lebo kto mečom bojuje, mečom zahynie!“

Nieť teda dôvodu, prečo by sme sa azda mali pozerieť nepriaznivo na uplynulé dni starého roku. Všetky národy sveta však toto povedať nemôžu. Sú národy, ktoré si budú spomínať na rok 1966 ako na rok utrpenia, biedy, hladu, krívd, bolesti, hrôz a predčasných smrteí. My sme o tom všetkom počúvali len v rozhlase, videli sme snímky v televízii a čítali sme v novinách. Nikedy sme nemohli uveriť a pochopiť, že v XX. storočí, v kozmickej ére

ešte niekde umiera stariec či dieťa hladom, že veľmoc, vzdialená tisíce kilometrov, chce silou zbraň vnútri svoju vôľu slobodným Vietnamcom a urobiť z nich otrokov. Čudovali sme sa aj národu s tisícročnou tradíciou, Číne, že zaslepená diktátom jednej osoby, si kolektívne ničí svoju dávnu tradíciu, svoje pamiatky. Ó, koľko nepochopiteľných udalostí, protiľahacích sa učeníu Christa, protiľahacích sa morálke vôbec, sa stalo v tomto roku. „Milujte druh druhá, ako ja som vás miloval“, – učil nás Spasiteľ. Nože, vy, ktorí honosne hlásate, že ste dobrými kresťanmi, prineste v novom roku aj národom Vietnamu lásku, mier, a nie len hrôzu a smrť! Veď koľko mierumilovných ľudí z rôznych krajín sveta, koľko kresťanov rôznych vierovyznaní, koľko mierových organizácií od najmenších po najväčšie žiadalo vás vo svojich rezolúciách, protestných nótach a pochodoch, aby ste prestali siať krivdu. Vy ste však boli hluchí, vy ste videli len svoje záujmy, ako by ste nepoznali učenie Christa, že každý človek je pred Bohom rovnaký, že dostal od Neho slobodnú vôľu a rozum a že si môže rozhodovať o svojom pozemskom osude sám.

Blíži sa čas, kedy starý rok zanikne a ohlási sa nový. Skôr než ho privítame modlitbou o Božie požehnanie a mier, skôr než zdvihneme pohár čistého vína a želáme si vzájomne veľa zdravia a šťastia, spomeňme si na tých, ktorí privítajú nový rok s neistotou, so strachom z ďalších hrôz vojny.

Ukážme, že sme kresťania nielen podľa mena, ale aj podľa skutkov. Vynaložíme v novom roku ešte viac síl, ešte viac námahy v prospech svätej veci mieru, lásky medzi ľuďmi, porozumenia medzi všetkými národmi sveta. Pamätajme aj na slová rezolúcie Poradného výboru KMK z r. 1963, hovoriace: „Ak postavia cirkvi a ich údy svoje otázky a nezrovnalosti pod slovo evanjelia, mohli by sa stať vzorom pre národy a ich štátnikov, aby podriaďovali svoje nezrovnalosti, rozdiely a rozpory nárokom mieru a mierového spolunažívania.“

Oneďho otvoríme čistou stránku nášho pozemského života a privítame nový rok v nádeji, že zvíťazí zdravý rozum, daný človeku Stvoriteľom na to, aby ním činil dobro na zemi pre slávu Božiu a vlastné pozemské šťastie i pre spásu nesmrteľnej svojej duše. Nádej vo víťazstvo pokoja nad nespásami a vojnou je dnes dôkazom zdravého zmýšľania a radostného pohľadu do budúcnosti.

Jedinými ústami a jediným srdcom modlíme sa dnes: „Požehnaj, Pane, veniec roku nastávajúceho svojou veľkou milosťou!“

—F—

● Najpoprednejšími tvormi Božími sú anjeli, lebo majú rozum a slobodnú vôľu, ale nie telo, a sú teda bytostami duchovnými a nesmrteľnými. Anjeli boli dobrí, keď ich Boh stvoril, všetci však dobrými nezostali; mnohí zhrešili tým, že zpyšneli a nechceli Boha počúvať (Jób. 15, 15; Izaiáš 14, 12–15).

● Apoštol Peter hovorí, že terajšia zem a terajšie nebesia budú trvať do dňa posledného súdu, kedy budú ohňom zničené (II. Peter 3, 7).

● Nie sú všetci svätí, ktorí prechádzajú prah kostola.

● Človek kým žije, má dúfať vo všetko.

● Všetci ľudia musia sa učiť až do staroby.

● Vlast je spoločnou matkou nás všetkých.

● V čom hrešíme za mladi, za to pykáme v starobe.

Z ústredia

Zástupcovia cirkví o mieri sveta.

V dňoch 17.–20. X. 1966 konalo sa v Sofii zasadanie Poradného výboru Kresťanskej mierovej konferencie, na ktorom sa zúčastnili zástupcovia pravoslávnych a evanjelických cirkví z 27 krajín sveta. Za pravoslávnu cirkev v ČSSR sa zasadania zúčastnil J. Bl. Dorotej, metropolita pražský a celého Československa so svojim sprievodom.

Výsledky rokovania zhrnuli do troch hlavných rezolúcií, ktoré na záver prijali. Prvá z nich hodnotila medzinárodnú situáciu, druhá vytýčila úlohu kresťanských cirkví, tretia zaujala stanovisko kresťanských cirkví voči vietnamskému problému.

EŠTE SPOMIENKA NA ČABINY...

Ako sme už písali v minulom čísle nášho časopisu, v Čabinách, okr. Humenné sa konali oslavy chrámového sviatku, ktorých sa zúčastnil Preosviatený vladyka Nikolaj, biskup prešovský, ktorý tiež vysvätil novoopravený chrám Boží. Na snímke obchádzka okolo chrámu.

Na južnom Zemplíne, pod úpäťm Slánskych hôr, leží v malebnom prostredí obec KAŠOV. Táto cirkevná obec prislúcha k farnosti Cejkov. Od Kašova k Trebišovu a Kráľ. Chlmcu sa šíri Zemplínska nížina. Pod úpäťm Slánskych hôr sa rozprestierajú vinice. V tejto krásnej krajinke pri lese, vedľa cesty vedúcej do Cejkova, stojí kamenná, pekne vybudovaná kaplnka s obrazom Matky Božej. Kaplnka je zasvätená sviatku Pokrovu Presv. Bohorodičky. Túto kaplnku s pekne upraveným okolím, zdobeným kvetinami, dali vybudovať miestni veriaci počas účinkovania výpomocného duchovného d. o. Vladimíra Petraška a dňa 3. októbra 1948 bola slávnostne vysvätená. Odvtedy sem prichádzajú veriaci v hojnom počte na odpustové slávnosti.

V nedeľu 2. X. t. r. sa takýchto odpustových slávností zúčastnil aj Preosvietný vладыka Cyril. Pred

kaplnkou o 10. hodine pri slavobráne Preosvietného vладыka privítali zástupy veriacich. Deti ho privítali kyticami kvetov a veršami, kurátori chlebom a soľou a privítacie slová predniesol napokon aj správca miestnej farnosti d. o. prot. Jozef Frický. Slávnostnú archijerejskú sv. liturgiu odslúžil Preosv. vладыka Cyril za spolusluženia duchovenstva z okolia, príležitostnú kázeň predniesol d. o. Jozef Kapraľ, dekan z Breziny. Po záverečnej kázni Preosvietný vладыka Cyril udelil pochvalné uznanie miestnemu kantorovi Pavlovi Moňakovi za jeho 20-ročnú svedomitú kantorskú činnosť a svojimi otcovskými slovami potešil a povzbudil veriacich do ďalšej práce pre blaho našej cirkvi a spoločnosti.

Radosná cirkevná slávnosť bola ukončená mnoholistvím a udeľením arcipastierskeho požehnania.

Prot. J. Frický.

Preosv. vладыka Cyril na cirkevnej slávnosti v KAŠOVE.

Zprávy zo života michalovskej eparchie

● Ustanovenie.

● D. o. Valent Tkáč, správca farnosti vo Vydráni, okr. Humenné, po exkardínácii z prešovskej do michalovskej eparchie bol s platnosťou od 1. októbra 1966 ustanovený za správca farnosti v Porostove, okr. Michalovce.

Preloženie.

● D. o. prot. Ján Puškáš, okr. arcidekan a správca farnosti v Dvoriankách, bol s platnosťou od 15. októbra 1966 preložený na pravoslávnu farnosť Rakovec nad Ondavou, okr. Michalovce.

● Archijerejské bohoslužby a vizitácie.

V nedeľu dňa 2. októbra 1966 Preosv. vладыka Cyril, biskup-vikár michalovskej eparchie, so svo-

jím sprievodom vykonal arcipastiersku vizitáciu cirkevnej obce Kašov, okr. Trebišov, pri príležitosti odpustových slávností v česť sviatku Pokrovu Presv. Bohorodičky. V miestnej kaplnke za asistencie duchovných z okolia vykonal slávnostnú archijerejskú sv. liturgiu. Miestnemu kantorovi pri príležitosti dvadsiateho výročia jeho kantorskej činnosti udelil Preosv. vладыka Cyril pochvalný diplom ako znak uznania za jeho úspešnú a obetavú prácu na nive Hospodinovej.

● Dňa 13. októbra 1966 Preosvietný vладыka Cyril v sprievode d. o. mtr. prot. M. Ščerbeja, riaditeľa ER, navštívil farnosť Dvorianky, kde si prezrel chrám a farskú budovu a mal pohovor so správcom tejto farnosti.

Posmrtná spomienka

Dňa 4. októbra 1966 v Poši náhle zomrel vo veku 77 rokov JURAJ MALÝ, obetavý kantor a dobrý veriaci. Za jeho lásku k pravoslávnej cirkvi a obetavú prácu pri vykonávaní kantorskej funkcie mu celá cirkevná obec vyjadrila úprimnú vďaku tým, že sa s ním prišla rozlúčiť na jeho poslednej ceste. Pohrebné obrady vykonal miestny duchovný otec A. Vološin.

Vičnaja jemu pamjať!

VAŽENÍ ČITATELIA,

Dovoľujeme si Vám z celého srdca blahoželať k veľkému sviatku Narodenia Christovho. Nech novonarodený Syn Boží prinesie mier celému svetu i mier pre Vaše príbytky!
„Christos ražda jetsja, slavite Jeho“!

REDAKCIA

